

PLANTENWERKGROEP

IVN-Oisterwijk --- NMC-Schijndel --- Natuurgroep Gestel

Plant van de maand juli 2021

ivn natuur
educatie
Oisterwijk

Margriet

Algemeen

Wetensch. naam	Leucanthemum vulgare Lam.***
Uitspraak	Leucanthemum vulgare
Familie	Asteraceae/Compositenfamilie
Geslacht	Leucanthemum/Margriet
Soort	Margriet
Hoogte	30 – 60 cm.
Plantvorm	Kruid
Plant	Eénhuizig
Wortels	Wortelstok
Stengel	Opgaand
Bladstand	Verspreid
Bladvorm	Divers
Bladkleur	Donkergroen
Bladrand	Gaaf/gezaagd
Bloeiperiode	Mei - september
Bloeiwijze	Hoofdje
Bloemkleur	Wit-geel
Bloemtype	Tweeslachtig
Kelkbladen-omwindseel	Veel
Kroonbladen	Veel
Meeldraden	-
Stijlen	-
Stempels	-
Vruchtbeginsel	Onderstandig
Vrucht	Dopvrucht/Nootje
Leefvorm	Overblijvend
Groeiplaats	Weiland/berm

Inleiding

De Margriet (foto 1) sluit als plant van de maand aan bij de Grote klaproos van juli 2020 en zal volgens planning in juli 2022 gevolgd worden door de Korenbloem. Daarmee is rood-wit-blauw voltooid. Dat drietal kleuren is een vlag waard. Dat vlaggetje vlagt omdat –nadat Elly

het idee van de Plant van de Maand in de plantenwerkgroep van IVN-Oisterwijk lanceerde en Martien de eerste 26 beschrijvingen verzorgde- dit de 120^e plant is. Met andere woorden: we kunnen al 10 jaar genieten van onze *Plant van de Maand*.

Naamgeving

Leucanthemum. Leucanthemum kunnen we splitsen in *leuc* en *anthemum*, we zijn dan in de Grieks-/Romeinse oudheid en krijgen leukos → *wit* en *anthon* → *bloem*. Alleszins een mooie naam voor deze witte bloem, al is het hart hardgeel gekleurd.

Foto 1. Margriet

Foto 2. Machair

Foto 3. Wortelstok

Foto 4. Groep Margrieten

Vulgare. Staat voor algemeen, de plant komt algemeen voor.

In oudere Flora's heet de Margriet *Chrysanthemum leucanthemum*. We gaan ook de betekenis van deze naamgeving bekijken:

Chrysanthemum is in het Latijn *goudbloem*. (Grieks: chrysos→goud en anthemon→bloem). Hier sluiten de *Goldsblome* (Zuid-Limburg) en *Goudbloem* (Oostelijk Noord-Brabant) bij aan. Kan er sprake zijn van een vergissing en wordt toch de Gele ganzenbloem bedoeld met *Chrysanthemum*?

Margriet. Het Latijnse *margarita* betekent *parel*. De bloeiende planten zijn parels in het weiland (foto 1) en in de Machair (foto 2).

In het Fries, Frans, Duits en Engels noemt men de plant achtereenvolgens: Wylde margryt/Wite guozzeblom, Grande Marguerite, Wiesenmargerite en Oxeye Daisy. Natuurlijk kent de Margriet een aantal volksnamen. Zo kun je op Voorne en Beierland de plantnaam *Paarlemoentje* horen.

De Margriet lijkt op een 'te groot' Madeliefje; de namen *Grote-, Dubbele madelief* en *Grote-, Dubbele meizoen* liggen voor de hand. Helemaal mooi is de *Dubbele dijkbloem* wederom op Voorne en Beierland.

Als ik ook Osseog en St-Jansbloem noem, dan hebben we nog twee volksnamen van de algemeen voorkomende Plant van deze Maand.

Plaatsing

Heukels** plaatst de plant in de Composietenfamilie, verder in het geslacht Margriet en de soort Margriet. In het geslacht Margriet worden verder nog enkele opmerkingen gemaakt over variëteiten waar nog verder veldonderzoek nodig is.

Beschrijving

Levensvorm. De Margriet is een overblijvende plant en valt bij de indeling van Raunkiaer onder de Hemikryptofyten.

Wortels. De plant heeft een gedrongen wortelstok (foto 3), die vertakt kan zijn met lange, stevige bijwortels. De plant staat vast in de grond/wei. De vertakkingen van de wortelstok produceren ook weer een stengel zodat de Margriet in groepjes/bosjes staat (foto 4).

Stengels. De plant heeft stevige, weinig vertakte, geribde opgaande stengels van 30 tot 60 cm. Er is weinig beharing te ontdekken. Stengels vormen korte uitlopers zodat Margrieten groepen vormen. De stengels zijn soms vertakt (foto 5a-5b).

Bladeren. De Margriet heeft een verspreide bladstand. Bekijk je speciaal de bladeren, dan zijn die nog niet zo gemakkelijk/eenduidig te beschrijven. Om te beginnen zijn er rozetbladeren die verdeeld zijn in slippen, ze lijken op grotere madelifrozetbladeren (foto 6). Het blad aan de stengels is spatelvormig met eindlob (met gezaagde bladrand) en zijslipjes; de middelste bladen zijn stengelomvattend (foto 7) terwijl de onderste bladen steeltjes hebben. Hoger aan de stengel stellen de

Foto 5a 5b. Zes bloemen op de ... stevige, hier vertakte, stengel

Foto 6. Rozet

Foto 7. Blad

Foto 8. Bloem

blaadjes niet veel meer voor. De bladkleur kun je donkergroen noemen.

Bloemen. De composietsamenstelling van de bloem heeft twee soorten bloemetjes. De witte lintbloemen en de gele buisbloemen, samen tot 6 cm groot(foto 9). De buisbloemen bloeien vanaf de rand naar het midden toe. De bloembodem heeft geen stroschubben. De omwindselblaadjes zijn groen met bruine of -mooier nog- zwarte randjes(foto 9).

Vruchten. Het onderstandig vruchtbeginsel ontwikkelt zich tot een dopvrucht, ook wel nootje genaamd. De zaadjes zijn geribd en afgerond, er is geen vruchtpluis. Voor de precieze kijker: de zaadjes van de randbloemen kunnen een scheef richeltje hebben. Tot vijf jaar blijven de zaadjes kiemkrachtig. Voor de verspreiding zorgen de dieren die van de rijpe plant vreten, waarna de zaadjes via het darmkanaal weer in de natuur/wei terug komen.

Groeiplaats

Bekijken we de ecologische parameters dan zien we dat de Margriet groeit op een substraat dat wat:

- vochtigheid betreft gemiddeld genoemd kan worden.
- voedselrijkdom betreft matig is, zeker niet overbemest.
- zuurgraad betreft zwak zuur tot kalkhoudend is.

We zullen de plant in weilanden, wegbermen, spoorlijken en ruderaal terreinen zien groeien en bloeien.

Organismen op de plant

Allerlei insecten kun je op de (bloeiende)Margriet bestuderen(foto 11a-11b).

In de bladen zijn mineerders actief.

Gebruik

- De Margriet is in een veldboekje een dankbare bloem.
- De in tuinen ingezaaide Margriet is veelal de Grote margriet/Reuzenmargriet(*Leucanthemum maximum*).
- Heb je al ooit verwerkte wortels van de Margriet in de Spaanse salade gegeten?
- In vroeger tijden blijkt de Margriet gebruikt te zijn bij ademhalingsproblemen.
- Van de levende boerderijhave lusten geiten, paarden en schapen de Margriet wel, daarentegen koeien en varkens niet.
- De naam Kransbloem(Veluwezoo) duidt op het gebruik om een gevlochten krans Margrieten op 24 juni (feest St.Jan) op het dak te gooien om huis en goed tegen bliksem en brand te beschermen.

Volksgeleuf

- Kun je bij een Herderstasje stuk voor stuk de vruchtjes aftrekken onder het gezegde van b.v. 'hemel-hel-vagevuur-; zo kun je de lintbloempjes van de Margriet plukken; m.a.w. de margrietbloem is een 'orakelbloem'.
- In Goethes Faust worden de lintbloempjes één voor één uitgetrokken onder het gezegde: "Hij bemint mij, hij bemint mij niet, enz. ...".
- Het verhaal van Sint-Margarita(de Margriet is er naar vernoemd) is opzoekwaardig. Te lang/uitgebreid voor hier.

Foto 9. Omwindselblaadjes

Foto 10. Groeiplaats op het dak

Foto 11a. Hommel-Margriet

Foto 11b. Vlinder-Margriet

Tot slot

Uit een vondst van de Margriet bij Oss uit de Brons-tijd(1300 v. Chr.) leidt ik af dat de Margriet al zeker 3400 jaar voor ons mensen een attractieve kleurrijke plant is en meer. Dat is zeker een reden om als 120^e in onze reeks te fungeren. De Margriet zelf lijkt daarvoor op 1 juli 2014 in de Schotse Highlands al een vlag in top te hebben gezet. Toen wist ik dat nog niet, maar nu past het uitstekend om deze beschrijving mee te eindigen.(Lintbloempjes als vlag tussen de buisbloemen).

Tekst : Gerard te Dorsthorst

Afb. foto's: GtD(0,1,2,3,4,5a,5b,6,7,8,10,12); Saxifraga(9,11a,11b).

0. Vlag bij de Inleiding	Schijndel	juni	2020
1. Margriet	-----	11 juni	2011
2. Machair	South Uist	17 juni	2014
3. Wortelstok	Schijndel	19 juni	2021
4. Groep Margrieten	Noorwegen	20 juni	2019
5a. Zes bloemen	Schijndel	19 juni	2021
5b. Stengel	Schijndel	19 juni	2021
6. Rozet	Schijndel	19 juni	2021
7. Blad	Schijndel	19 juni	2021
8. Bloem	-----	11 juni	2011
9. Omwindselblaadjes	Saxifraga - Marijke Verhagen		
10. Groeiplaats	Noorwegen	20 juni	2019
11a. Hommel-Margriet	Saxifraga - Rudmer Zwerver		
11b. Vlinder-Margriet	Saxifraga - Willem van Kruijsbergen		
12. Vlag-Margriet Tot slot	Schotse Hooglanden	1 juli	2014

**Heukels' FLORA van Nederland. Vierentwintigste druk. 2020.

***Lam. Staat voor Lamarck .

De Franse natuuronderzoeker leeft van 01-08-1744 tot 28-12-1829.